

Ivan Malenica, mag. iur.¹

Ivan Rančić, mag. iur.¹

Sanja Veštić, mag. iur.¹

POSTUPAK STJECANJA OZNAKA IZVORNOSTI PROIZVODA I USLUGA PRED DRŽAVNIM ZAVODOM ZA INTELKTUALNO VLASNIŠTVO

Prethodno priopćenje / Preliminary communication

UDK 347.77

Oznake izvornosti jedno su od prava intelektualnog vlasništva. Njihova zaštita značajna je kako u ekonomskom smislu tako i s aspekta pravne sigurnosti. U Republici Hrvatskoj razlikuje se zaštita oznaka izvornosti za poljoprivredne i prehrambene proizvode koja je u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede od zaštite za ostale proizvode i usluge koja je u nadležnosti Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. U radu je prikazan pravni okvir i postupak zaštite oznaka izvornosti koje se štite u postupku pred Državnim zavodom za intelektualno vlasništvo, te postupak upisa prava korištenja zaštićene oznake izvornosti. Obradena su i značajnija pitanja u svezi s plaćanjem pristojbi i naknada troškova u tim postupcima, te problematika zastupanja u postupcima pred Državnim zavodom za intelektualno vlasništvo.

Ključne riječi: *intelektualno vlasništvo, oznaka izvornosti, Državni zavod za intelektualno vlasništvo.*

1. Uvod

Proizvodi ljudskog uma predstavljaju nematerijalna dobra. Kako bi se zaštitila takva dobra i na taj način potakla kreativnost koja pridonosi općem društvenom razvitku, razvijen je odgovarajući sustav pravne zaštite intelektualnog vlasništva.² U okviru sustava zaštite intelektualnog vlasništva štite se i oznake izvornosti, kao jedno od prava intelektualnog, odnosno industrijskog vlasništva. Zaštita oznake izvornosti značajna je iz nekoliko razloga. U ekonomskom smislu, oznake izvornosti doprinose komercijalnoj vrijednosti proizvoda ili usluge i povećavaju mogućnost prodaje po višim cijenama koje odgovaraju njihovim posebnim svojstvima i ugledu na tržištu. S aspekta pravne sigurnosti zaštitom oznaka izvornosti ostvaruje

¹ Veleučilište u Šibeniku

² Preuzeto s <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/o-intelektualnom-vlasnistvu/>, dostupno na dan 06.02.2017. godine.

se pravna sigurnost za ovlaštene korisnike koji mogu brzo i jednostavno dokazati svoje pravo korištenja zaštićenih oznaka. Ovakvom zaštitom doprinosi se i pravednom povratu ulaganja u proizvodnju ili razvoju usluga koji osiguravaju osobitu kakvoću, ugled ili drugo svojstvo. Učinkovit sustav zaštite koristi i potrošačima te širokoj javnosti, promicanjem poštenog tržišnog natjecanja i dobrih poslovnih običaja.³

Predmet ovoga rada jest zaštita oznaka izvornosti proizvoda i usluga, te s tim u svezi i upis prava korištenja oznaka izvornosti proizvoda i usluga, a koja se ostvaruje pred Državnim zavodom za intelektualno vlasništvo (u nastavku: DZIV) i koja je regulirana Zakonom o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga (u daljnjem tekstu: ZOZPOIPU).⁴

Naime, u Republici Hrvatskoj razlikuje se zaštita oznaka izvornosti za poljoprivredne i prehrambene proizvode, koju provodi Ministarstvo poljoprivrede u skladu s Zakonom o poljoprivredi („Narodne novine“ broj 30/15) od postupka zaštite oznaka izvornosti za ostale proizvode i usluge koji je u nadležnosti DZIV i koja je regulirana ZOZPOIPU.⁵

Cilj rada je, nakon što se odredi pravni okvir oznaka izvornosti i pravni kontekst u kojem se iste pojavljuju na razini Europske unije i na međunarodnoj razini, odrediti pojam oznaka izvornosti za nepoljoprivredne i neprehrambene proizvode u Republici Hrvatskoj, prikazati pravne učinke zaštite takvih oznaka izvornosti te detaljno prikazati postupak u kojem dolazi do ostvarivanja zaštite oznaka izvornosti pred DZIV. Kako registrirane oznake izvornosti mogu koristiti samo osobe koje su nositelji prava korištenja, u radu ćemo prikazati i postupak koji se provodi da bi se ostvario upis prava korištenja registrirane oznake izvornosti, uz objašnjavanje sličnosti i razlika u spomenutim postupcima i pojmovima koji su u svezi s istima. Osvrnut ćemo se i na trajanje zaštite oznake izvornosti odnosno trajanje prava korištenja te na brisanje upisa u registar. Nećemo posebno obrađivati žalbeni postupak, kao niti građansko pravnu zaštitu. Kako bi ostvarili postavljeni cilj obradit ćemo odgovarajuće odredbe ZOZPOIPU i odgovarajuće odredbe Pravilnika o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga⁶ (u daljnjem tekstu: POZPOIPU), a kojim je pobliže uređen upravni postupak propisan ZOZPOIPU koji se vodi pred DZIV.

Kako se za postupke propisane ZOZPOIPU plaćaju pristojbe i naknade troškova postupka u skladu s posebnim propisima, te kako određene osobe radnje pred DZIV mogu poduzimati samo preko ovlaštenih zastupnika, u radu ćemo se osvrnuti i na osnovna pitanja u svezi s navedenim i to koristeći se odredbama Zakona o upravnim pristojbama u području prava

³ Preuzeto s http://www.dziv.hr/files/File/obracsci/zemljopisno/brosura_zemljopisne.pdf, dostupno na dan 06.02.2017. godine.

⁴ Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga („Narodne novine“, broj 173/03, 186/03, 76/07, 49/11). Prema čl. 1. ZOZPOIPU njime se uređuje način stjecanja, sustav zaštite i ostvarivanje prava u korištenju oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti proizvoda i usluga. Odredbe tog zakona ne primjenjuju se na proizvode i usluge u dijelu u kojem je stjecanje, sustav zaštite i ostvarivanje prava u korištenju oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti uređeno posebnim propisima.

⁵ O tome detaljnije kod ZLATOVIĆ, D., GORETA, M., PAIĆ, K., *Usklađenost zaštite oznaka izvornosti u hrvatskom pravu s tendencijama zaštite u Europskoj uniji*, Zbornik Veleučilišta u Šibeniku, god.10., br.1-2/2016., str. 45. i dalje.

⁶ Pravilnik o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga („Narodne novine“, broj 72/04, 117/07, 66/11)

intelektualnog vlasništva⁷, Uredbe o naknadama za posebne troškove i troškove za pružanje informacijskih usluga Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo⁸, te Zakona o zastupanju u području prava industrijskog vlasništva⁹.

2. Oznake izvornosti kao jedno od prava intelektualnog vlasništva i njihova zaštita na razini Europske unije i na međunarodnoj razini

Ljudsko društvo, na lokalnoj i globalnoj razini, konstantno se razvija zahvaljujući mnogobrojnim i raznolikim idejama, spoznajama, izumima i otkrićima. Značenje takvih ljudskih tvorevina¹⁰ varira od praktične pa do znanstvene, umjetničke i kulturne važnosti. Današnji pravni sustavi na lokalnoj, regionalnoj i globalnoj razini nastoje omogućiti razvoj i osigurati zaštitu aktivnosti ljudskog uma koja rezultira idejama koje su od općeg društvenog interesa. U cilju takve zaštite razvijeno je pravo intelektualnog vlasništva.

Pod pravom intelektualnog vlasništva podrazumijeva se skupni naziv za sve grane prava stvaratelja intelektualnih tvorevina i prava koja su u uskoj vezi s tim tvorevinama, odnosno zajednički naziv za dvije grane prava - pravo industrijskog vlasništva i autorsko pravo.¹¹ Jedno od prava koje čine industrijsko vlasništvo jesu i oznake izvornosti.¹²

Pravo intelektualnog vlasništva razvija se na svim razinama, od lokalne do međunarodne. Kako su oznake izvornosti dio prava intelektualnog vlasništva ukratko ćemo se osvrnuti na njihovo uređenje na razini Europske unije odnosno na međunarodnoj razini.

Kada govorimo o oznakama izvornosti u kontekstu Europske unije bitno je primijetiti kako se na razini EU govori o oznakama zemljopisnog podrijetla (*Geographical Indications-GIs*), a koje se definiraju kao oznake koje identificiraju robu s podrijetlom iz zemlje, regije ili lokaliteta, pri čemu se određena kvaliteta, ugled ili druga karakteristika proizvoda uglavnom može pripisati njegovu zemljopisnom podrijetlu. Takva definicija, preuzeta iz čl. 22. Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (TRIPS sporazum), postavljena je široko i obuhvaća i oznake izvornosti koje međutim sadržajno treba razlikovati od

⁷ Zakon o upravnim pristojbama u području prava intelektualnog vlasništva („Narodne Novine“, broj 64/00, 160/04, 62/08, 30/09, 49/11)

⁸ Uredba o naknadama za posebne troškove i troškove za pružanje informacijskih usluga Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo („Narodne novine“, broj 109/11, 96/13)

⁹ Zakon o zastupanju u području prava industrijskog vlasništva („Narodne Novine“ broj 54/05, 49/11, 54/13)

¹⁰ Neki autori dijele zaštićena intelektualna dobra na tvorevine, pseudo tvorevine i oznake. Pod tvorevinama se imaju smatrati nematerijalne kreacije individualnog ljudskog duha, dok pseudo tvorevine nastaju kao plod ili kao funkcija gospodarske djelatnosti određenog subjekta, bilo fizičke ili pravne osobe. U tvorevine ulaze autorska djela, izumi, dizajn, topografije poluvodičkih proizvoda, nove biljne sorte i sl. U pseudo tvorevine se obično svrstavaju baze podataka i sl., dok u oznake svrstavamo žig, tvrtku, oznake zemljopisnog podrijetla i sl. Ipak ne može se ova podjela strogo tretirati. Naime, nekad određeni oblik nematerijalnog dobra koji bi po prirodi stvari trebao biti pseudo tvorevina odnosno oznaka, ipak predstavlja tvorevinu, što je slučaj kod žiga koji u sebi uključuje znak koji predstavlja ili sadrži određeno autorsko djelo. Detaljnije o ovoj podjeli i njenim pravnim posljedicama kod Marković, S.M., POPOVIĆ, D.V., *Pravo intelektualne svojine*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2014., str. 29.-31.

¹¹ ČIZMIĆ, J., BOBAN, M., ZLATOVIĆ, D., *Nove tehnologije, intelektualno vlasništvo i informacijska sigurnost*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2016., str. 42.

¹² ZLATOVIĆ, D., *Nelojalna konkurencija. Zaštita prava intelektualnog vlasništva od nepoštenog trgovanja*, Libertin naklada, Rijeka, 2015., str. 33. Industrijsko vlasništvo u suvremenom određenju čine sljedeća prava: patenti, žigovi, industrijski dizajn, oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti, topografija poluvodičkih proizvoda, nelojalna konkurencija (zaštita od nepoštenog tržišnog natjecanja, nelojalna utakmica, nepošteno trgovanje)

oznaka zemljopisnog podrijetla.¹³ Temeljna razlika između zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla i zaštićene oznake izvornosti jest u jačini povezanosti proizvoda sa zemljopisnim područjem, a koja poveznica treba biti izraženija u pogledu zaštićene oznake izvornosti.

Trenutno na EU razini postoji jedinstven sustav zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla samo za vina, aromatizirana vina, alkoholna pića, poljoprivredne i prehrambene proizvode.¹⁴ Od 2011. godine razmatra se proširenje takve zaštite i na nepoljoprivredne proizvode. Naime, samo u pojedinim zemljama EU postoje razni zakoni koji uključuju regionalnu ili nacionalnu regulativu o pojedinim zanatima (npr. keramika), posebni zakoni o pojedinim proizvodima (npr. Solingen noževi) ili regionalni ili nacionalni zakoni koji štite sve nepoljoprivredne oznake zemljopisnog podrijetla. Isto rezultira različitim nivoima pravne zaštite u zemljama EU.¹⁵ Prema podacima iz lipnja 2016. godine u datom trenutku je samo 15 zemalja članica EU nacionalnim zakonodavstvom pružalo zaštitu nepoljoprivrednim proizvodima i to: Belgija (samo Wallonia), Bugarska, Hrvatska, Češka Republika, Estonija, Francuska, Njemačka, Mađarska, Latvija, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska (samo regija Murcia).¹⁶

Europska komisija stoga je, od 2011. godine, poduzela niz radnji kako bi se navedena zaštita proširila i na nepoljoprivredne proizvode. Rezultat takvih radnji jest Rezolucija o mogućem proširenju zaštite oznake zemljopisnog podrijetla Europske unije na nepoljoprivredne proizvode¹⁷ koju je usvojio Europski parlament 06. listopada 2015. godine. Navedenom Rezolucijom poziva se Komisiju da, nakon ishoda već provedenog savjetovanja s dionicima i dodatnih analiza, bez odgode podnese zakonodavni prijedlog u cilju uspostave jedinstvenog europskog sustava za zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla nepoljoprivrednih proizvoda. Rezolucija ne govori o tome trebaju li se novim sustavom predvidjeti dvije vrste oznaka zemljopisnog podrijetla (zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla i zaštićene oznake izvornosti) ali se, temeljem Studije o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla za nepoljoprivredne proizvode na unutarnjem tržištu¹⁸ koju je objavila Komisija 2013. godine, a u kojoj se preporuča korištenje samo oznake zemljopisnog podrijetla koja bi obuhvaćala obje vrste oznaka, zaključuje da bi se oznakom zemljopisnog podrijetla štitili nepoljoprivredni proizvodi koji zadovoljavaju uvjete zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla i nepoljoprivredni proizvodi koji zadovoljavaju uvjete zaštićene oznake izvornosti. Bitno je istaknuti i kako Rezolucija preporučuje da se u pogledu nepoljoprivrednih proizvoda uspostavi jedinstven sustav zaštite za sve vrste nepoljoprivrednih proizvoda, a za razliku od sektorskog pristupa u poljoprivrednom području.¹⁹

¹³ BAREŠIN, S., JURIN BAKOTIĆ, V., ČUPURDIJA, M., MALENICA, I., RUNJIĆ, L.J., VEŠTIĆ, S., ZLATOVIĆ, D., *Pravni aspekti zaštite primoštenke čipke kao kulturnog dobra i autohtonog proizvoda*, Osvit, Matica hrvatska Šibenik, br.1., 2016., str. 141.

¹⁴ Za popis GI registriranih na razini EU vidi: http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html?locale=en&recordSelection=all&recordStart=0&filter.dossierNumber=&filter.comboName=&filterMin.milestone__mask=&filterMin.milestone=&filterMax.milestone__mask=&filterMax.milestone=&filter.country=&filter.category=PDOPGI&filter.type=&filter.status=REGISTERED (06.02.2017. godine)

¹⁵ Preuzeto s <https://ec.europa.eu/growth/industry/intellectual-property/geographical-indications/non-agricultural-products>, dostupno na dan 06.02.2017. godine.

¹⁶ Preuzeto s [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/583854/EPRS_ATA\(2016\)583854_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/583854/EPRS_ATA(2016)583854_EN.pdf), dostupno na dan 06.02.2017. godine.

¹⁷ Za tekst rezolucije vidi: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2015-0331&language=HR&ring=A8-2015-0259> (06.02.2017. godine)

¹⁸ Za tekst studije vidi http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/geo-indications/130322_geo-indications-non-agri-study_en.pdf (06.02.2017. godine)

¹⁹ BAREŠIN, S., JURIN BAKOTIĆ, V., ČUPURDIJA, M., MALENICA, I., RUNJIĆ, L.J., VEŠTIĆ, S., ZLATOVIĆ, D., op.cit., str. 142.-143.

Na međunarodnoj razini, prema Svjetskoj organizaciji za intelektualno vlasništvo (*World Intellectual Property Organization - WIPO*)²⁰, jedno od prava intelektualnog vlasništva jesu oznake zemljopisnog podrijetla (*Geographical Indication- GI*), koje se određuju kao znak koji se koristi na proizvodima koji imaju specifično zemljopisno podrijetlo i koji posjeduju karakteristike ili reputaciju koje se pripisuju mjestu podrijetla. Prema WIPO oznake zemljopisnog podrijetla najčešće se koriste za označavanje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, vina, alkoholnih pića, rukotvorina i industrijskih proizvoda, a štite se na različite načine u različitim zemljama odnosno regionalnim sustavima, a u skladu s različitim pravnim tradicijama te specifičnim povijesnim i ekonomskim uvjeta u kojima nastaju.²¹

Kao posebnu vrstu oznaka zemljopisnog podrijetla WIPO izdvađa oznake izvornosti (*Appellations of origin - AO*).²² Prema WIPO obje oznake zahtijevaju postojanje poveznice između proizvoda i mjesta podrijetla i obje informiraju potrošače o podrijetlu proizvoda i kvaliteti ili karakteristikama proizvoda koji se pripisuju mjestu podrijetla. Osnovna razlika jest što poveznica sa mjestom podrijetla mora biti jače izražena kod oznake izvornosti tako što kvaliteta ili karakteristike proizvoda koji se štiti s oznakom izvornosti moraju isključivo ili bitno proizlaziti iz mjesta zemljopisnog podrijetla proizvoda. Isto znači da sirovine za proizvodnju trebaju proizlaziti iz mjesta podrijetla proizvoda i da se proizvodnja proizvoda treba obavljati u mjestu podrijetla. Kod oznaka zemljopisnog porijekla dovoljna je jedna od poveznica s mjestom podrijetla, bila to kvaliteta ili druge karakteristike proizvoda, pa čak i samo reputacija proizvoda.²³

Brojni međunarodni ugovori primarno ili kao jedno od područja regulacije, reguliraju zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla ili oznaka izvornosti. Neki od njih su Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva (1883. godina), Lisabonski sporazum za zaštitu oznaka izvornosti i njihovu međunarodnu registraciju (1958. godina),²⁴ Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova (1891. godina), Protokol koji se odnosu na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova (1989. godine) i izmjene i dopune protokola, Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (WTO TRIPS Sporazum, 1995. godina).²⁵

²⁰ WIPO je utemeljena 1970. godine stupanjem na snagu WIPO Konvencije iz 1967. 1974. godine, WIPO postaje specijalizirana agencija Ujedinjenih naroda sa sjedištem u Ženevi. Cilj WIPO-a je razvoj međunarodnog sustava intelektualnog vlasništva, promoviranje zaštite intelektualnog vlasništva diljem svijeta, uz postizanje industrijskog i kulturnog razvoja stimuliranjem kreativnih aktivnosti i olakšavanjem transfera tehnologije, distribucije lateralnih i umjetničkih djela. Republika Hrvatska je članica WIPO od 8. listopada 1991. godine. Preuzeto s <http://www.gmo.hr/cro/Dodatni-sadrzaji/Pojmovnik/WIPO-Svjetska-Organizacija-Intelektualnog-Vlasnistva>, dostupno na dan 06.02.2017. godine. WIPO danas broji 189 država članica. Preuzeto s <http://www.wipo.int/about-wipo/en/>, dostupno na dan 06.02.2017. godine.

²¹ Preuzeto s http://www.wipo.int/geo_indications/en/, dostupno na dan 06.02.2017. godine.

²² Primjer AO-a je Prosciutto di Parma ili Parma Ham (u prijevodu: pršut iz Parme). Da bi proizvod mogao nositi takvu oznaku mora biti proizveden u Parmi, u regiji Emilia-Romagna, u Italiji, što znači da se svaki korak u proizvodnji, uključujući i uzgoj svinja, mora odvijati na području Parme. U konkretnom slučaju svaki korak u proizvodnji je nadgledan od nadležnog instituta za kvalitetu (Istituto Parma Qualità) koji je jedini ovlašten dati proizvodu pečat kojim se isti klasificira kao istinski Parma ham. Meksička Tequila, čija proizvodnja se također odvija u strogo propisanim i nadziranim uvjetima, još je jedan primjer AO-a. Preuzeto s http://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2008/06/article_0009.html, dostupno na dan 06.02.2017. godine.

²³ Preuzeto s http://www.wipo.int/geo_indications/en/faq_geographicalindications.html, dostupno na dan 06.02.2017. godine.

²⁴ Vidi: http://www.wipo.int/treaties/en/registration/lisbon/summary_lisbon.html (06.02.2017.)

²⁵ Preuzeto s http://www.wipo.int/geo_indications/en/. Dostupno na dan 06.02.2017. godine. Za popis međunarodnih ugovora kojih je RH stranka vidi <http://www.dziv.hr/hr/zakonodavstvo/međunarodni-ugovori/>, dostupno na dan 06.02.2017. godine.

Povlačeći usporedbu s oznakama zemljopisnog podrijetla odnosno oznakama izvornosti prema ZOZPOIPU primjećujemo kako i prema ZOZPOIPU poveznica s mjestom podrijetla mora biti jače izražena kod oznaka izvornosti nego kod oznaka zemljopisnog podrijetla. Naime, kod oznaka izvornosti traži se da proizvod odnosno usluga potječu s određenog zemljopisnog područja i da kakvoća ili svojstva proizvoda odnosno usluge bitno ili isključivo nastanu pod utjecajem posebnih čimbenika takve zemljopisne sredine ali i da se proizvodnja, prerada i priprema u cijelosti odvija u tom zemljopisnom području. Kod oznaka zemljopisnog podrijetla traži se da proizvod ili usluga potječu iz određenog zemljopisnog područja te da se kakvoća ili ugled ili neko drugo svojstvo pripisuju mjestu podrijetla proizvoda odnosno usluge i da se proizvodnja i/ili obrada i/ili priprema odvija u tom zemljopisnom području.²⁶ Ističemo i kako ZOZPOIPU omogućuje da se navedenim oznakama štite ne samo proizvodi već i usluge (premda su trenutno zaštićeni samo proizvodi i to čipka).

Na međunarodnoj razini zanimljivo je spomenuti i Transatlantsko trgovinsko i investicijsko partnerstvo (TTIP) o kojem EU pregovara s SAD-om. Naime, vlade država članica 2013. godine dale su Europskoj komisiji mandat za pregovore da bi naknadno i same bile uključivane u pregovore zajedno s Europskim parlamentom, poduzećima, sindikatima, potrošačima, zdravstvenim i ostalim interesnim skupinama i javnošću. Konačnu odluku donijet će vlade država članica i zastupnici u Europskom parlamentu. TTIP-om se želi postići otvaranje SAD-a poduzećima iz EU-a, smanjivanje birokracije s kojim se poduzeća suočavaju kad izvoze i utvrđivanje pravila za jednostavniji i pravedniji izvoz, uvoz i ulaganja. TTIP bio bi podijeljen u 24 poglavlja, grupirana u 3 dijela. U dijelu trećem, pod nazivom Pravila žele se uspostaviti nova pravila za jednostavniji i pravedniji uvoz, izvoz i ulaganja. Za nas je posebno interesantno poglavlje 3.8 pod nazivom „Intelektualno vlasništvo (IP) i oznake zemljopisnog podrijetla (GI)“ kojim se žele dogovoriti zajednička načela koja se temelje na postojećim pravilima i praksi u EU i SAD-u i koja naglašavaju važnosti prava intelektualnog vlasništva za poticanje inovacija, rasta i radnih mjesta; obvezujućih obveza o nekim važnim pitanjima kao to su oznake zemljopisnog podrijetla (GI) i aspekti zaštite autorskih prava koja EU već štiti; uspostavljanje suradnje između vlada i dionika u područjima u kojima imaju zajedničke interese. Poseban napredak želi se ostvariti u području oznaka zemljopisnog podrijetla (GI) a iz razloga što se mnogo hrane i pića iz EU proizvodi, obrađuje i priprema u određenim regijama, te isti nose „imena podrijetla“ povezana s mjestom odakle potječu. EU štiti te nazive kao oznake zemljopisnog podrijetla (GI) dok je u SAD-u dopušteno proizvođačima štiti te nazive kao žigove, s tim da mnoga imena EU-a nisu zaštićena. Iz navedenog proizlazi da se u SAD-u

²⁶ Čl. 2. ZOZPOIPU: „Oznaka zemljopisnog podrijetla je naziv regije, određenog mjesta ili, u posebnim slučajevima, zemlje koji se rabi za označavanje proizvoda ili usluga koji potječu iz te regije, mjesta ili zemlje te koji imaju određenu kakvoću, ugled ili drugo svojstvo što se pripisuje tom zemljopisnom podrijetlu i čija se proizvodnja i/ili obrada i/ili priprema odvija u određenom zemljopisnom području. Oznaka zemljopisnog podrijetla je i neka druga oznaka kojom se označava proizvod ili usluga koji potječu s određenoga zemljopisnog područja, ako ispunjava uvjete iz stavka 1. ovoga članka.“

Čl. 3. ZOZPOIPU: „Oznaka izvornosti je naziv područja, određenog mjesta ili, u posebnim slučajevima, zemlje koji se rabi za označavanje proizvoda ili usluga koji potječu iz tog područja, određenog mjesta ili te zemlje i čija je kakvoća ili čija su svojstva bitno ili isključivo nastala pod utjecajem posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine i njezina se proizvodnja, prerada i priprema u cijelosti odvija u tom zemljopisnom području. Oznakom izvornosti smatra se i naziv koji nije administrativni zemljopisni naziv određene zemlje, regije ili mjesta, a koji je dugotrajnom uporabom u gospodarskom prometu postao općepoznat kao naziv proizvoda koji potječe iz tog područja, ako ispunjava uvjete iz stavka 1. ovoga članka.“

često prodaju proizvodi koji upotrebljavaju imena podrijetla iz određene regije EU-a ali koji nisu stvarno tamo proizvedeni. Postojeći sustav zaštite u SAD-u stoga se želi poboljšati tako da se zaštiti dogovoreni popis oznaka zemljopisnog podrijetla EU-a s pravilima koji će spriječiti njihovu zloupotrebu, a koja će se učinkovito provoditi. Posebno osjetljivo pitanje vezano uz oznake zemljopisnog podrijetla (GI) jest što se postojećim sustavom njihove zaštite štite poljoprivrednici i proizvođači hrane u EU i to sprečavanjem uvoza proizvoda kojima se krše prava intelektualnog vlasništva, a što bi se TTIP-om moglo oslabiti. EU glede navedene problematike ističe kako nikada neće pristati na smanjenje zaštite koju već nudi oznakama zemljopisnog podrijetla u Europi te kako uvozni proizvodi za koje se upotrebljavaju zaštićeni nazivi nikada ne bi mogli ući na tržište EU-a.

3. Pojam oznake izvornosti prema ZOZPOIPU i pravni učinci zaštite oznakom izvornosti

Nakon što smo utvrdili pravni kontekst u kojemu se oznake izvornosti pojavljuju na razini Europske unije, odnosno na međunarodnoj razini, te nakon što smo oznake izvornosti svrstali kao jedno od prava intelektualnog odnosno industrijskog vlasništva, pitanje koje se nameće jest pitanje određivanja pojma oznake izvornosti. Dakle, što su oznake izvornosti i kako ih definirati?

Kako smo uvodno spomenuli, u radu obrađujemo samo oznake izvornosti koje se štite prema ZOZPOIPU, tako da ćemo i kod određivanja pojma oznake izvornosti ostati u okvirima ZOZPOIPU. Dakle nećemo govoriti o oznakama izvornosti za poljoprivredne i prehrambene proizvode, a s obzirom da je zaštita istih u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i da se postupak zaštite istih razlikuje od postupka zaštite oznaka izvornosti za ostale proizvode i usluge, koji postupak je u nadležnosti DZIV i koji je predmet našeg interesa.²⁷

Oznaka izvornosti definirana je u čl. 3. ZOZPOIPU, a radi lakšeg razumijevanja izložit ćemo je raščlanjenu na elemente. Prema čl. 3. st. 1. ZOZPOIPU oznaka izvornosti je:

- naziv područja, određenog mjesta ili, u posebnim slučajevima, zemlje,
- koji naziv se rabi za označavanje proizvoda ili usluga koji potječu iz tog područja, određenog mjesta ili te zemlje i
- čija je kakvoća ili čija su svojstva bitno ili isključivo nastala pod utjecajem posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine i
- njezina se proizvodnja, prerada i priprema u cijelosti odvija u tom zemljopisnom području.

Oznakom izvornosti, prema čl. 3. st. 2. ZOZPOIPU smatra se i naziv koji nije administrativni zemljopisni naziv određene zemlje, regije ili mjesta, a koji je dugotrajnom uporabom u gos-

²⁷ Od oznaka izvornosti čija je zaštita u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede, prema podacima s <http://www.mps.hr/default.aspx?ID=7517>, na dan 06.02.2017. godine su na EU razini registrirane, odnosno pod prijelaznom su nacionalnom zaštitom, sljedeće oznake izvornosti: Paška sol, Slavonski med, Istarsko ekstra djevičansko maslinovo ulje, Istarski pršut, Ogulinski kiseli kupus/Ogulinsko kiselo zelje, Varaždinsko zelje, Ekstra djevičansko maslinovo ulje Cres, Neretvanska mandarina, Paška janjetina, Šoltansko maslinovo ulje, Krčko maslinovo ulje i Korčulansko maslinovo ulje. Pred DZIV-om na dan 06.02.2017. godine, a prema podacima s <http://www.dziv.hr/hr/e-usluge/pretrazivanje-baza-podataka/oznake-registrirane-pri-zavodu/>, kao oznake izvornosti su registrirane Paška čipka, Lepoglavska čipka i Svetomarska čipka.

podarskom prometu postao općepoznat kao naziv proizvoda koji potječe iz tog područja, ako ispunjava uvjete iz čl. 3. st. 1. ZOZPOIPU.

Navedeni Zakon navodi i uvjete pod kojima se tradicionalni zemljopisni ili nezemljopisni nazivi mogu registrirati kao oznake izvornosti. Uvjeti za registraciju su da se takvi nazivi rabe za označavanje proizvoda ili usluge koji potječu iz neke regije ili iz nekoga određenog mjesta i da taj proizvod ili usluga udovoljava uvjetima navedenim u čl. 3. i čl. 5 ZOZPOIPU.

ZOZPOIPU priznaje i iznimno pravo na zaštitu proizvoda oznakom izvornosti i to ukoliko oznaka ima dokazano tradicionalno obilježje, iznimnu reputaciju i dobro je poznata te ukoliko sirovine za proizvodnju tog proizvoda potječu sa područja šireg ili različitog od područja prerade, pod uvjetom da je područje proizvodnje sirovina ograničeno, da postoje posebni uvjeti za proizvodnju sirovina te da postoji sustav inspeksijske kontrole kojim se osigurava nadzor ispunjenja posebnih uvjeta.

Oznakom izvornosti se ne može štiti svaki naziv mjesta podrijetla proizvoda ili usluge. Prema čl. 7. ZOZPOIPU oznakom izvornosti ne može se štiti naziv mjesta podrijetla proizvoda ili usluge:

1. ako zbunjuje javnost o zemljopisnom podrijetlu proizvoda ili usluge,
2. ako navodi na pomisao da dotični proizvod ili usluga potječu iz zemljopisnog područja koje nije stvarno mjesto njegova podrijetla na način koji javnost dovodi u zabludu o njegovu zemljopisnom podrijetlu,
3. ako svojim izgledom ili sadržajem može stvoriti zabunu u gospodarskom prometu glede vrste, podrijetla, kakvoće, načina proizvodnje ili drugih svojstava proizvoda ili usluga,
4. ako je uslijed dugotrajne uporabe u običnom govoru izgubio svoje zemljopisno značenje i postao generički naziv,²⁸
5. ako je jednak nazivu biljne sorte ili životinjske pasmine, ako bi to dovelo javnost u zabludu o zemljopisnom podrijetlu proizvoda ili usluge,
6. ako je protivan javnom poretku i ćudoređu,
7. ako nije zaštićen, ili nije više zaštićen, ili nije više u uporabi u zemlji podrijetla.

U praksi je moguća i situacija pojave istoobličnica odnosno homonima koja nastaje kada su nazivi dvaju ili više mjesta podrijetla proizvoda ili usluga jednaki ili gotovo jednaki u pisanom obliku. Zaštita takvih naziva oznakom izvornosti bit će odobrena svim osobama koje ispunjavaju uvjete propisane ZOZPOIPU i na način propisan ZOZPOIPU, a na načelima ravnopravnosti proizvođača na tržištu, istinitog obavješćivanja potrošača, te poslovanja u dobroj vjeri. Korisnik istoobličnice obavezan je dati dovoljno informacija na etiketi ili pakirnom materijalu o stvarnom podrijetlu proizvoda da bi se istoobličnice mogle što bolje razlikovati jedna od druge i da ne bi obmanjivale javnost.

U pogledu oblika oznake izvornosti treba istaknuti kako oznaka izvornosti može biti samo u obliku riječi (dakle ne i u obliku slike kako je to primjerice moguće za oznake zemljo-

²⁸ Čl. 8. st. 1. ZOZPOIPU: „Generički naziv znači naziv proizvoda ili usluge koji je, iako se odnosi na mjesto u kojem je proizvod ili usluga izvorno nastao ili je stavljen na tržište, postao opći naziv tog proizvoda ili usluge.“

pisnog podrijetla) i to tako da sadržava jednu riječ ili skupinu riječi koje odgovaraju nazivu određenog zemljopisnog područja, koje ga uključuju ili koje upućuju na njega.²⁹

Prije prikaza procesa zaštite oznaka izvornosti, a nadovezujući se na već rečeno o važnosti njihove zaštite, navodimo pravne učinke zaštite oznaka izvornosti proizvoda ili usluga prema ZOZPOIPU. Prema čl. 16. st. 1. ZOZPOIPU registrirane oznake izvornosti štite se od:

1. korištenja od strane osobe koja ne obavlja i nema upisanu potrebnu djelatnost u određeni registar ,
2. bilo kojeg korištenja za označavanje proizvoda i usluga čija je kakvoća, ugled ili neko drugo svojstvo lošije od onoga koje je upisano u registar u pogledu zaštićene oznake,
3. bilo kojeg korištenja za označavanje proizvoda ili usluga koje nisu obuhvaćene registracijom, ali koji su iste vrste kao proizvodi ili usluge obuhvaćeni registracijom,
4. bilo kojeg korištenja lažne ili obmanjujuće obavijesti u pogledu zemljopisnoga podrijetla, naravi ili kakvoće proizvoda ili usluge na pakiranju, promidžbenom materijalu ili drugim dokumentima tako da ostavlja dojam postojanja veze između proizvoda ili usluge i zaštićenog naziva,
5. bilo kojeg korištenja koje, iako potpuno vjerodostojno u pogledu naziva teritorija, regije ili mjesta s kojega potječu proizvod ili usluga, javnost navodi na pogrešno mišljenje da proizvod ili usluga potječu s drugog područja,
6. bilo kojeg korištenja prijevoda ili transliteracije, čak i kad je naznačeno pravo podrijetlo proizvoda ili usluge i naziva koji je popraćen izrazom „stil“, „tip“, „način“, „postupku“, „metoda“, „proizveden u“, „imitacija“ i slično,
7. svakoga drugog postupka koji bi mogao dovesti javnost u zabludu o zemljopisnom podrijetlu proizvoda ili usluge.³⁰

Prava i obveze propisane ZOZPOIPU odnose se ne samo na domaće fizičke i pravne osobe nego i na strane fizičke i pravne osobe, uz određena propisana ograničenja za strane osobe.³¹

4. Postupak za upis u registar oznaka izvornosti i postupak za upis u registar ovlaštenih korisnika oznaka izvornosti

4.1. Pokretanje postupka za upis u registar oznaka izvornosti

Nakon što smo izložili osnovne pojmove u svezi oznaka izvornosti proizvoda i usluga i njihove zaštite prema ZOZPOIPU postavlja se pitanje kako, u situaciji kada je takva zaštita moguća, ostvariti zaštitu naziva mjesta podrijetla proizvoda ili usluga oznakom izvornosti?

²⁹ Supra, u fusnoti 29, smo naveli kako su na dan pisanja ovog rada pred DZIV registrirane kao oznake izvornosti Paška čipka, Lepoglavska čipka i Svetomarska čipka. Nevedenim primjerom možemo potvrditi pravilo o obliku oznake izvornosti. Dakle, u navedenom primjeru sve oznake izvornosti se sastoje od riječi (i to u konkretnom slučaju dvije, dakle više riječi), te sve oznake izvornosti sadržavaju jednu riječ koja upućuje na naziv određenog zemljopisnog područja (zemljopisno područje: Pag, Lepoglava, Sveta Marija).

³⁰ Zabrana iz čl. 16. st.1. ZOZPOIPU se ne odnosi na korištenje naziva, koji je dio naziva tvrtke tijekom njezina djelovanja, osim ako je takav naziv korišten u svrhu obmanjivanja javnosti.

³¹ Vidi čl. 10. st. 2., st. 3. i st. 4. ZOZPOIPU.

Zaštita naziva mjesta podrijetla proizvoda ili usluga oznakom izvornosti ostvaruje se upisom u registar oznaka izvornosti kojeg vodi DZIV³², a u upravnom postupku za registraciju oznaka izvornosti proizvoda ili usluga kojeg provodi DZIV.³³ Navedeni upravni postupak opisan je u nastavku.

Kako bi spomenuti postupak registracije oznaka izvornosti proizvoda ili usluga započeo, odnosno kako bi se pokrenuo potrebno je DZIV podnijeti pisanu prijavu s određenim zahtjevom. Prijava mora biti podnesena od ovlaštene osobe, na obrascima prijave G-1 ili G-2³⁴ ili na obrascima koji sadržajem i izgledom u cijelosti odgovaraju tim obrascima.

Osobe koje imaju pravo podnošenja prijave za upis oznake izvornosti taksativno su navedene u čl. 13. ZOZPOIPU, a iste su:

1. udruga proizvođača i/ili prerađivača određenog proizvoda ili davatelj usluga, bez obzira na pravni status koji ta udruga ima,
2. pojedini proizvođač i/ili prerađivač, neovisno o tome je li fizička ili pravna osoba, samo u slučaju:
 - a. ako je u vrijeme podnošenja toga zahtjeva jedini proizvođač ili prerađivač proizvoda ili davatelj usluge za koju zahtijeva registraciju oznake izvornosti,
 - b. ako jedini on rabi izvorne i nepromjenljive lokalne postupke i
 - c. ako zemljopisno područje ima svojstva koja se znatno razlikuju od svojstava susjednih područja i/ili ako se svojstva proizvoda razlikuju,
3. tijela lokalne i područne samouprave, komore i institucije zainteresirane za zaštitu oznake izvornosti na/u području njihova djelovanja.

Sadržaj prijave određen je čl. 21. ZOZPOIPU na način da prijava mora sadržavati sljedeće podatke: 1. zahtjev za upis oznake izvornosti,³⁵ 2. specifikaciju (opis),³⁶ 3. dokaz o zaštiti oznake izvornosti u obliku prijepisa javne isprave ili drugoga pravnog akta na službenom jeziku zemlje podrijetla i ovjerovljeni prijevod na hrvatski jezik, ako je podnositelj strana osoba, 4. dokaz o uplaćenju upravnoj pristojbi i troškovima postupka, 5. punomoć, ako podnositelja prijave zastupa ovlašten zastupnik ili opunomoćenik, 6. potpis podnositelja prijave ili njegova zastupnika, odnosno opunomoćenika.

Na spomenuti članak zakona nadovezuje se čl. 3. st. 2. POZPOIPU koji propisuje dodatne podatke koje prijava mora sadržavati. Uz obrasce navedene POZPOIPU, DZIV se prilažu i izjava s podacima o zajedničkom predstavniku, odnosno zajedničkom opunomoćeniku, ako prijavu podnosi više osoba, i ostali dokazi propisani ZOZPOIPU ili posebnim propisima.

³² DZIV vodi registar oznaka izvornosti zaštićenih po odredbama ZOZPOIPU. DZIV vodi i registar o podnesenim prijavama za zaštitu oznaka izvornosti. Oba registra su javna što znači da svi zainteresirani imaju pravo uvida, bez plaćanja posebnih pristojbi i naknade troškova. Ispis ili izvadak iz registra može zatražiti svaka zainteresirana osoba, uz plaćanje propisane naknade troškova.

³³ DZIV provodi i postupak za proglašenje ništavim oznaka izvornosti te obavlja druge upravne i stručne poslove glede zaštite oznaka izvornosti proizvoda i usluga.

³⁴ Obrasci G-1 i G-2 sastavni su dio POZPOIPU.

³⁵ Zahtjevom iz prijave može se tražiti zaštita samo jedne oznake izvornosti koja se odnosi samo na jednu vrstu proizvoda ili usluga. Sadržaj zahtjeva određen je čl. 22. ZOZPOIPU.

³⁶ Sadržaj specifikacije određen je čl. 24. ZOZPOIPU.

4.2. Pokretanje postupka za upis u registar ovlaštenih korisnika oznaka izvornosti

Od ranije spomenutog postupaka za upis u registar oznake izvornosti proizvoda i usluga koji se pokreće kako bi se ostvarila zaštita naziva mjesta podrijetla proizvoda ili usluga oznakom izvornosti, razlikuje se postupak za upis korisnika oznake izvornosti koji se pokreće kako bi određena osoba postala nositelj prava korištenja.

Što znači biti nositelj prava korištenja? Biti nositelj prava korištenja znači moći koristiti zaštićenu oznaku izvornosti. Takve osobe trebaju udovoljavati svim potrebnim uvjetima propisanim ZOZPOIPU i biti upisane u određeni registar korisnika.³⁷ Korisnik oznake izvornosti ima pravo označiti pravo korištenja tako što će staviti znak „I” u krugu za oznaku izvornosti.³⁸

Dakle, razlikuju se registar oznaka izvornosti koji vodi DZIV i registar ovlaštenih korisnika oznake izvornosti koji također vodi DZIV. Nadalje, razlikuju se i pravni učinci upisa u pojedini registar. Tako se upisom u registar oznaka izvornosti ostvaruje zaštita naziva mjesta podrijetla proizvoda ili usluge oznakom izvornosti, dok se upisom u registar ovlaštenih korisnika oznake izvornosti postiže da određena osoba postaje nositelj prava korištenja. Kako ćemo vidjeti u nastavku rada, na objavljenu prijavu za upis oznake izvornosti zakon priznaje pravo na prigovor ovlaštenim osobama i pod određenim uvjetima tako da je upis oznake izvornosti

³⁷ Kako bismo bolje razumjeli do sada spomenutu i u nastavku rada detaljnije objašnjenu razliku između postupka registracije oznaka izvornosti, registra oznaka izvornosti, registriranih oznaka izvornosti s jedne strane i postupka za upis korisnika oznake izvornosti, registra ovlaštenih korisnika oznake izvornosti i prava korištenja oznake izvornosti s druge strane upućujemo na u nastavku navedene primjere. Kako smo naveli supra, u fusnoti 29, 06.02.2017. godine, pri DZIV registrirane su kao oznake izvornosti: Lepoglavska čipka, Paška čipka i Svetomarska čipka. Lepoglavska čipka je upisana u registar oznaka izvornosti DZIV 21.03.2008. godine i to bez vremenskog ograničenja. Na dan 06.02.2017. godine registrirani korisnici Lepoglavske čipke kao oznake izvornosti su Čipkarsko društvo Danica Bresler, Zadruga lepoglavске čipke i Verica Dubovečak. Svi korisnici upisani su u registar korisnika oznake izvornosti dana 25.01.2010. godine, s pravom korištenja oznake izvornosti do 25.01.2020. godine. Paška čipka upisana je u registar oznaka izvornosti 19.04.2004. godine. Do danas je registriran samo jedan korisnik Paške čipke kao oznake izvornosti i to Društvo paških čipkarica „Frane Budak” Pag, s datumom upisa u registar ovlaštenih korisnika 22.04.2005. godine, i s pravom korištenja do 22.04.2025. godine. Svetomarska čipka upisana je u registar oznaka izvornosti 01.12.2010. godine, a kao registrirani korisnik Svetomarske čipke od 18.10.2011. godine upisana je Udruga svetomarske čipke, s pravom korištenja oznake izvornosti do 18.11.2021. godine. Iz navedenih primjera vidljiva je razlika između registra oznaka izvornosti u koje se upisuju oznake izvornosti i registra ovlaštenih korisnika oznake izvornosti u koje se upisuju ovlašteni korisnici oznake izvornosti. Nadalje vidljivo je kako ovlaštenih korisnika može biti više jer se kao ovlašteni korisnik može upisati svaka osoba koja udovoljava propisanim uvjetima. Kako smo vidjeli iz navedenih primjera, a u nastavku rada će biti detaljnije opisano, oznake izvornosti upisuju se bez vremenskog ograničenja dok je pravo korištenja vremenski ograničeno i to u pravilu na vrijeme od 10 godina s mogućnošću produljenja neograničeni broj puta (iz datuma upisa u registar ovlaštenih korisnika odnosno datuma do kada vrijedi pravo korištenja za korisnika Paške čipke kao oznake izvornosti razvidno je da je u istom slučaju došlo do produljenja prava korištenja na još 10 godina, a po isteku roka od 10 godina od prvog upisa prava korištenja).

³⁸ Isto proizlazi iz čl. 18. ZOZPOIPU koji glasi: „Korisnik oznake zemljopisnog podrijetla ima pravo uz zaštićeni naziv staviti znak „ZP” u krugu za oznaku zemljopisnog podrijetla, odnosno „I” u krugu za oznaku izvornosti.” Mišljenja smo kako je u navedenom članku učinjen propust jer se ne navodi korisnik oznake izvornosti, već samo korisnik oznake zemljopisnog podrijetla kojem se dodjeljuje pravo da stavi znak „ZP” u krugu za oznaku zemljopisnog podrijetla, odnosno znak „I” u krugu za oznaku izvornosti. Sukladno navedenom smatramo kako navedeni članak treba ispraviti na način da isti glasi: „Korisnik oznake zemljopisnog podrijetla ima pravo uz zaštićeni naziv staviti znak „ZP” u krugu za oznaku zemljopisnog podrijetla, a korisnik oznake izvornosti ima pravo uz zaštićeni naziv staviti znak „I” u krugu za oznaku izvornosti.” Do ispravka navedenog članka isti ćemo tumačiti u skladu s ostalim odredbama i sa smislom zakona, a na način da je ovom odredbom podijeljeno pravo korisniku oznake zemljopisnog podrijetla da uz zaštićeni naziv stavi znak „ZP” u krugu za oznaku zemljopisnog podrijetla, odnosno korisniku oznake izvornosti da uz zaštićeni naziv stavi znak „I” u krugu za oznaku izvornosti.

u registar oznaka izvornosti moguće samo ukoliko ne bude podnesen prigovor ili isti bude odbijen ili odbačen, dok u prigovor na stjecanje prava korištenja ne može podnositi. Nadalje, trajanje oznake izvornosti nije vremenski ograničeno, dok pravo korištenja u pravilu traje deset godina od dana upisa ovlaštenog korisnika u registar ovlaštenih korisnika oznake izvornosti, a s mogućnošću produživanja neograničeni broj puta.

Kako smo ranije u radu objasnili, postupak za upis u registar oznake izvornosti pokreće se podnošenjem prijave s određenim zahtjevom, i to prijave podnesene od ovlaštene osobe i u propisanom obliku. Postupak za upis u registar ovlaštenih korisnika također se pokreće podnošenjem prijave i to prijave za upis prava korištenja³⁹, koju također podnosi za to ovlaštena osoba i u propisanom obliku.

Kada govorimo o osobi ovlaštenoj podnijeti prijavu za upis prava korištenja treba primijetiti kako to može biti osoba koja je ujedno i podnositelj prijave za upis u registar oznake izvornosti⁴⁰. S tim da u slučaju kada prijavu za upis oznake izvornosti u registar oznaka izvornosti podnose tijela lokalne i područne samouprave, komore i institucije zainteresirane za zaštitu oznake izvornosti na ili u području njihova djelovanja, postupak za upis prava korištenja mogu pokrenuti i proizvođači ili prerađivači proizvoda ili osobe koje obavljaju usluge na koje se odnose oznake izvornosti, ako udovoljavaju uvjetima propisanim ZOZPOIPU i POZPOIPU. Spomenuli smo da se prijava za upis prava korištenja oznake izvornosti podnosi u propisanom obliku. Za razliku od prijave za upis oznake izvornosti koja se podnosi na obrascima prijave G-1 ili G-2 ili na obrascima koji sadržajem i izgledom u cijelosti odgovaraju tim obrascima, prijava za upis prava korištenja podnosi se na obrascima K-1 ili K-2⁴¹ ili na obrascima koji sadržajem i izgledom u cijelosti odgovaraju tim obrascima.

Prema čl. 25. ZOZPOIPU spomenuta prijava mora sadržavati:

1. zahtjev za upis prava korištenja oznake izvornosti,⁴²
2. dokaz o obavljanju određene djelatnosti,
3. dokaz podnositelja da je nadležnoj inspekciji ili bilo kojem drugom stručnom tijelu povjerio redovitu kontrolu udovoljavanja zahtjevima u pogledu prava korištenja oznake izvornosti utvrđenim u čl. 24. ovoga Zakona,
4. dokaz nadležne inspekcije ili kojega drugoga stručnog tijela o obavljenoj kontroli proizvoda ili usluga na način utvrđen čl. 24. ovoga Zakona za upis prava korištenja zaštićene oznake izvornosti,
5. druge podatke propisane Pravilnikom.

³⁹ U čl.20. st.1. ZOZPOIPU navodi se kako se postupak za upis u registar oznake izvornosti proizvoda i usluga pokreće pisanom prijavom s određenim zahtjevom. U čl. 25. st.1. ZOZPOIPU navodi se kako se postupak za upis korisnika oznake izvornosti pokreće podnošenjem prijave za upis prava korištenja. Dakle u samom čl.25. st.1. ZOZPOIPU ne navodi se izričito da prijava mora sadržavati određeni zahtjev, međutim isto proizlazi iz čl. 25. st. 2. ZOZPOIPU u kojem je navedeno kako prijava za upis prava korištenja oznake izvornosti mora sadržavati, među ostalim, i zahtjev za upis prava korištenja oznake izvornosti.

⁴⁰ Ukoliko je podnositelj prijave za upis prava korištenja udruga proizvođača ili prerađivača, prijava se podnosi u ime članova te udruge.

⁴¹ Obrasci K-1 i K-2 sastavni su dio POZPOIPU.

⁴² Prema čl. 26. ZOZPOIPU zahtjev za upis prava korištenja oznake izvornosti mora sadržavati: podatke o podnositelju prijave, naziv proizvoda ili usluge za koji se traži upis, dokaz o plaćenju pristojbi, odnosno naknadi troškova, potpis podnositelja prijave ili njegova zastupnika, odnosno opunomoćenika.

Drugi podaci propisani Pravilnikom, a na koje upućuje ZOZPOIPU su određeni čl. 4. st. 2. POZPOIPU. Uz obrasce određene tom odredbom DZIV se prilažu i: izjava s podacima o zajedničkom predstavniku, odnosno zajedničkom opunomoćeniku, ako prijavu podnosi nekoliko osoba, i ostali dokazi propisani ZOZPOIPU ili posebnim propisima.

4.3. Ispitivanje prijave za upis oznake izvornosti i ispitivanje prijave za upis prava korištenja oznake izvornosti

Postupak upisa u registar oznaka izvornosti i postupak upisa u registar ovlaštenih korisnika oznaka izvornosti su različiti postupci, međutim, kako se oba provode pred DZIV, dijele određene sličnosti. Tako je, u dijelu postupka od podnošenja prijave za upis oznake izvornosti, odnosno prijave za upis prava korištenja, pa do okončanja supstancijalnog ispitivanja prijave, za oba postupka propisan isti način postupanja DZIV. Iz razloga ekonomičnosti i lakšeg razumijevanja sličnosti i razlika između postupaka, u nastavku ćemo prvo opisati upravo taj dio navedenih postupaka.

Kako smo ranije opisali, oba postupka započinju podnošenjem odgovarajuće prijave

DZIV. Postupak za upis oznake izvornosti započinje podnošenjem prijave za upis oznake izvornosti, koja je podnesena od ovlaštene osobe u propisanom sadržaju i obliku, dok postupak za upis ovlaštenog korisnika oznake izvornosti započinje podnošenjem prijave za upis prava korištenja, koja je podnesena od ovlaštene osobe u propisanom sadržaju i obliku. Jednom podnesena prijava za upis oznake izvornosti kao i jednom podnesena prijava za upis prava korištenja oznake izvornosti podliježu ispitivanju DZIV na način u nastavku opisan.

DZIV ispitivanje provodi u dvije faze. Prva faza je formalno ispitivanje prijave, nakon koje, ukoliko se ispune propisani uvjeti, slijedi supstancijalno ispitivanje prijave. U fazi formalnog ispitivanja prijave ispituje se urednost prijave na način da utvrđuje je li udovoljeno uvjetima propisanim odredbama iz čl. od 21 do čl. 26. ZOZPOIPU.

U odnosu na obje prijave, ako DZIV utvrdi da prijava nije uredna, dostaviti će podnositelju prijave rezultat ispitivanja s razlozima zbog kojih se prijava ne može smatrati urednom i zaključkom će mu naložiti uklanjanje nedostataka u roku od 30 dana.⁴³ Ako podnositelj prijave u roku koji mu je određen ne uredi prijavu ili ne uplati propisanu pristojbu i naknadu troškova, DZIV donosi rješenje o odbacivanju prijave za zaštitu oznake izvornosti odnosno prijave za upis prava korištenja oznake izvornosti.

Nakon okončanja postupka formalnog ispitivanja urednosti prijave za zaštitu oznake izvornosti ili prijave za upis prava korištenja oznake izvornosti i ako je prijava uredna, provest će se supstancijalno ispitivanje podnesene prijave.

Ako u postupku supstancijalnog ispitivanja prijave DZIV utvrdi da prijava ne ispunjava potrebne uvjete, dostavlja podnositelju prijave rezultat ispitivanja s navedenim razlozima zbog kojih se ne može ostvariti zaštita oznake izvornosti odnosno priznati pravo korištenja iste i poziva ga da se u određenom roku izjasni o navedenim razlozima.⁴⁴ Ako se podnositelj prijave

⁴³ Rok od 30 dana, na obrazloženi zahtjev podnositelja prijave, može se produžiti, ali ne duže od ukupno šest mjeseci od prvog zaključka na uređenje.

⁴⁴ Određeni rok može se produžiti i to na obrazloženi zahtjev podnositelja prijave, ali ne duže od ukupno šest mjeseci od poziva na izjašnjenje.

ne izjasni ili se izjasni, a DZIV smatra da se prijavljena oznaka izvornosti ne može zaštititi, odnosno da se određenoj osobi ne može priznati pravo korištenja, DZIV će rješenjem odbiti zahtjev za zaštitu oznake izvornosti, odnosno zahtjev za priznanje prava korištenja oznake izvornosti.

Daljnje postupanje DZIV po prijavi koja ispunjava formalne i supstancijalne uvjete za priznanje razlikuje se ovisno o tome da li se radi o prijavi za zaštitu oznake izvornosti ili o prijavi za upis prava korištenja.

4.4. Postupanje DZIV po prijavi za upis oznake izvornosti koja ispunjava uvjete za priznanje

Ukoliko DZIV, u postupku ispitivanja prijave za zaštitu oznake izvornosti, utvrdi da ista ispunjava formalne i supstancijalne uvjete za priznanje, DZIV će prijavu objaviti u službenom glasilu DZIV i tako je učiniti dostupnom javnosti.⁴⁵

ZOZPOIPU, svakoj zainteresiranoj osobi koja ima poslovni nastan ili prebivalište na području Republike Hrvatske, priznaje pravo podnošenja prigovora na objavljenu prijavu oznake izvornosti i to ukoliko smatra da ista ne ispunjava tim zakonom propisane uvjete, a u roku od tri mjeseca od dana objave prijave u službenom glasilu DZIV. Prigovor mora sadržavati dokaze iz kojih će biti vidljivo da se prijavljena oznaka izvornosti ne može štiti po tom zakonu. Pravo prigovora priznaje se i nositelju trgovačkog imena ili registriranog žiga ako je ta oznaka u cijelosti ili djelomično identična s tim trgovačkim imenom registriranim u dobroj vjeri i ako bi zaštita oznake mogla ugroziti pravo tog trgovačkog imena ili toga žiga s obzirom na stvarnu vjerojatnost zabune. Pravo na prigovor pripada i nositelju žiga koji je stekao posebnu reputaciju i poznatost kroz raniju dugotrajnu uporabu ako bi zaštita oznake izvornosti mogla potrošača dovesti u zabludu o pravom podrijetlu proizvoda.

Po zaprimljenom prigovoru DZIV najprije ispituje da li prigovor ispunjava formalne uvjete, dakle da li je podnesen u propisanom roku i da li su dostavljeni potrebni dokazi. Daljnje postupanje DZIV razlikuje se ovisno o rezultatu takvog ispitivanja. U situaciji u kojoj utvrdi da prigovor ne ispunjava formalne uvjete, DZIV će donijeti rješenje o odbacivanju prigovora, o čemu će obavijestiti podnositelja prijave i podnositelja prigovora. Suprotno, ukoliko utvrdi da prigovor ispunjava potrebne formalne uvjete, DZIV nastavlja postupak po prigovoru na način da će provesti ispitivanje prigovora i to tako što će dostaviti prigovor s priloženim dokazima podnositelju prijave i zatražiti očitovanje na navode iz prigovora i priložene dokaze, u roku od 30 dana od dana dostavljanja.⁴⁶ Ako podnositelj prijave u propisanom roku ne dostavi očitovanje na prigovor, DZIV će prijavu odbiti. Ako zaprimi očitovanje na prigovor, DZIV će provesti postupak ispitivanja njegove utemeljenosti⁴⁷. Ukoliko, u postupku ispitivanja utemeljenosti prigovora, utvrdi da je prigovor neopravdan, DZIV će prigovor odbiti i o

⁴⁵ Iz prijave ne objavljuju svi, već samo određeni podaci. Isti su propisani čl. 7. POZPOIPU i to: broj prijave; datum podnošenja prijave; tvrtka ili naziv odnosno ime i prezime te sjedište, odnosno adresa njezina podnositelja; podaci o opunomoćeniku ili zastupniku, ako ih podnositelj prijave ima; naziv proizvoda ili usluge koji se štiti oznakom; naziv oznake izvornosti.

⁴⁶ Rok od 30 dana može se produžiti za još najviše 30 dana i to na zahtjev podnositelja prijave koji je dužan dokazati opravdanost takvog zahtjeva

⁴⁷ DZIV može zatražiti stručno mišljenje od relevantne institucije ili pojedinca o spornim pitanjima iz prigovora i to ako utvrdi da je to potrebno za donošenje odluke po prigovoru.

tome će dostaviti rješenje podnositelju prigovora i podnositelju prijave. Ako DZIV, u postupku ispitivanja njegove utemeljenosti, utvrdi da je prigovor opravdan, odbit će prijavu oznake izvornosti i o tome dostavlja rješenje podnositelju prigovora i podnositelju prijave.

Ako prijava za zaštitu oznake izvornosti ispunjava sve uvjete i ako ne bude podnesen prigovor ili prigovor bude odbijen ili odbačen DZIV će donijeti rješenje o zaštiti oznake izvornosti i zaštićenu oznaku izvornosti upisati u registar oznaka izvornosti Prema čl. 35. ZOZPOIPU u registar oznaka izvornosti upisuju se zemljopisni naziv koji se štiti oznakom izvornosti, vrsta proizvoda ili usluge koja se štiti oznakom izvornosti, ovlaštene korisnici oznake izvornosti i drugi podaci propisani POZPOIPU.⁴⁸ Podaci o zaštićenoj oznaci izvornosti objavljuju se u službenom glasilu DZIV i to tako što se ne objavljuju svi već samo propisani podaci⁴⁹, a za objavu se uplaćuje propisana naknada troškova objave određena posebnim propisom.

4.5. Postupanje DZIV po prijavi za upis prava korištenja oznake izvornosti koja ispunjava uvjete za priznanje

Nakon prikaza postupanja DZIV po prijavi za zaštitu oznake izvornosti koja ispunjava i formalne i supstancijalne uvjete za priznanje, izlažemo prikaz postupanja DZIV po prijavi za upis prava korištenja oznake izvornosti koja ispunjava propisane uvjete.

Ako DZIV u postupku ispitivanja prijave za upis prava korištenja oznake izvornosti utvrdi da ista ispunjava propisan uvjete, DZIV će zaključkom naložiti podnositelju prijave da uplati propisanu pristojbu i naknadu troškova za prvih deset godina korištenja oznake i da uplati troškove objave podataka o pravu korištenja, te da dostavi dokaz o izvršenim uplatama. Ukoliko podnositelj prijave tako ne postupi, DZIV će odbaciti prijavu za upis prava korištenja oznake izvornosti. Suprotno, kada podnositelj prijave dostavi dokaze o izvršenim uplatama, DZIV će donijeti rješenje o priznanju prava na korištenje oznake izvornosti i pravo na korištenje oznake izvornosti upisati u registar ovlaštenih korisnika oznaka izvornosti.

Dakle, kao što smo ranije u radu napomenuli, prigovor na stjecanje prava korištenja ne može se podnositi.

Prema čl. 36. ZOZPOIPU u registar ovlaštenih korisnika oznake izvornosti upisuju se ime i prezime, odnosno naziv i adresa, odnosno poslovni nastan ovlaštenog korisnika oznake izvornosti; naziv koji se štiti oznakom izvornosti; registarski broj oznake izvornosti i drugi podaci propisani POZPOIPU.⁵⁰

Ovlaštene korisnik oznake izvornosti ima pravo koristiti zaštićeni naziv isključivo za označavanje vrste proizvoda na koji se ta oznaka odnosi.⁵¹

Nakon upisa prava korištenja zaštićene oznake izvornosti u određeni registar i nakon uplate propisane naknade troškova za izdavanje isprave, DZIV će izdati ovlaštenom korisniku ispravu o pravu korištenja oznake izvornosti.⁵²

⁴⁸ Drugi podaci propisani POZPOIPU propisani su čl. 10. POZPOIPU.

⁴⁹ Podaci koji se objavljuju propisani su čl. 12. POZPOIPU.

⁵⁰ Drugi podaci propisani POZPOIPU propisani su čl. 11. POZPOIPU.

⁵¹ To pravo obuhvaća i uporabu oznake izvornosti na sredstvima za pakiranje, katalogima, prospektima, oglasima i drugim oblicima poslovne dokumentacije, kao i uvoz i izvoz proizvoda označenih tom oznakom izvornosti.

⁵² Sadržaj isprave o pravu korištenja oznake izvornosti određen je čl. 15.st.2. POZPOIPU.

5. Trajanje oznake izvornosti, trajanje prava korištenja oznake izvornosti i brisanje upisa u registar

Ranije u radu smo istaknuli kako trajanje oznake izvornosti nije ograničeno dok pravo korištenja oznake izvornosti jest jer traje deset godina od dana upisa ovlaštenog korisnika u registar ovlaštenih korisnika oznake izvornosti. Međutim, takvo pravo korištenja može se, na zahtjev ovlaštenog korisnika, produžavati neograničeni broj puta, pod propisanim uvjetima.⁵³ Produženje prava korištenja oznake izvornosti odobrit će se nakon uplate propisane pristojbe i naknade troškova održavanja, a sam upis izvršit će se na način određen POZPOIPU.

Iznimno, pravo korištenja oznake izvornosti prestaje prije isteka roka od 10 godina i to u nastavku navedenim slučajevima, a koji su propisani čl. 43. ZOZPOIPU:

1. ako se ovlašteni korisnik odrekne prava korištenja - sljedećeg dana od dana dostave Zavodu podneska o odricanju,
2. na temelju pravomoćne sudske odluke ili koje druge odluke nadležnog tijela u slučajevima predviđenim ovim Zakonom- danom određenim tim odlukama,
3. ako je prestala postojati pravna osoba, odnosno ako je umrla fizička osoba, koja je nositelj prava- danom prestanka odnosno danom smrti.

Pravo korištenja, osim u navedenim slučajevima, može prestati i ukidanjem rješenja o priznanju prava korištenja. Pravo korištenja prestaje nakon pravomoćnosti upravnog akta kojim se ukida rješenje o priznanju svojstva ovlaštenog korisnika. Do ukidanja rješenja će doći ukoliko se utvrdi da su prestali postojati zakonski uvjeti za priznanje prava korištenja. Postupak za ukidanje prava korištenja provodi se pred DZIV, a pokreće se po službenoj dužnosti, na prijedlog zainteresirane osobe ili na prijedlog državnog odvjetnika. Postupak je detaljno uređen POZPOIPU.⁵⁴

U pogledu oznake izvornosti treba naglasiti kako je njeno trajanje vremenski neograničeno, međutim navedeno ne isključuje mogućnost proglašavanja ništavim rješenja o zaštiti oznake izvornosti. Do navedenog dolazi ukoliko se utvrdi:

1. da nisu postojali uvjeti za zaštitu oznake izvornosti proizvoda i usluga propisani ZOZPOIPU,
2. da je postojala neka od zapreka propisana odredbom čl. 7. st. 1. t. od 1. do 7. ZOZPOIPU,
3. da je prijava za upis podnesena od neovlaštene osobe,
4. da više nije osigurana sukladnost s uvjetima navedenim u specifikaciji.

Postupak za proglašenje rješenja ništavim može se pokrenuti za cijelo vrijeme trajanja zaštite. Postupak pokreće DZIV po službenoj dužnosti, na prijedlog zainteresirane osobe ili državnog odvjetnika. Proglašenje ništavosti oznake izvornosti upisuje se u registar i objavljuje u službenom glasilu DZIV. Postupak za proglašenje rješenja ništavim detaljno se uređuje POZPOIPU.⁵⁵ Bitno je istaknuti da ukoliko DZIV donese rješenje o proglašavanju ništavim

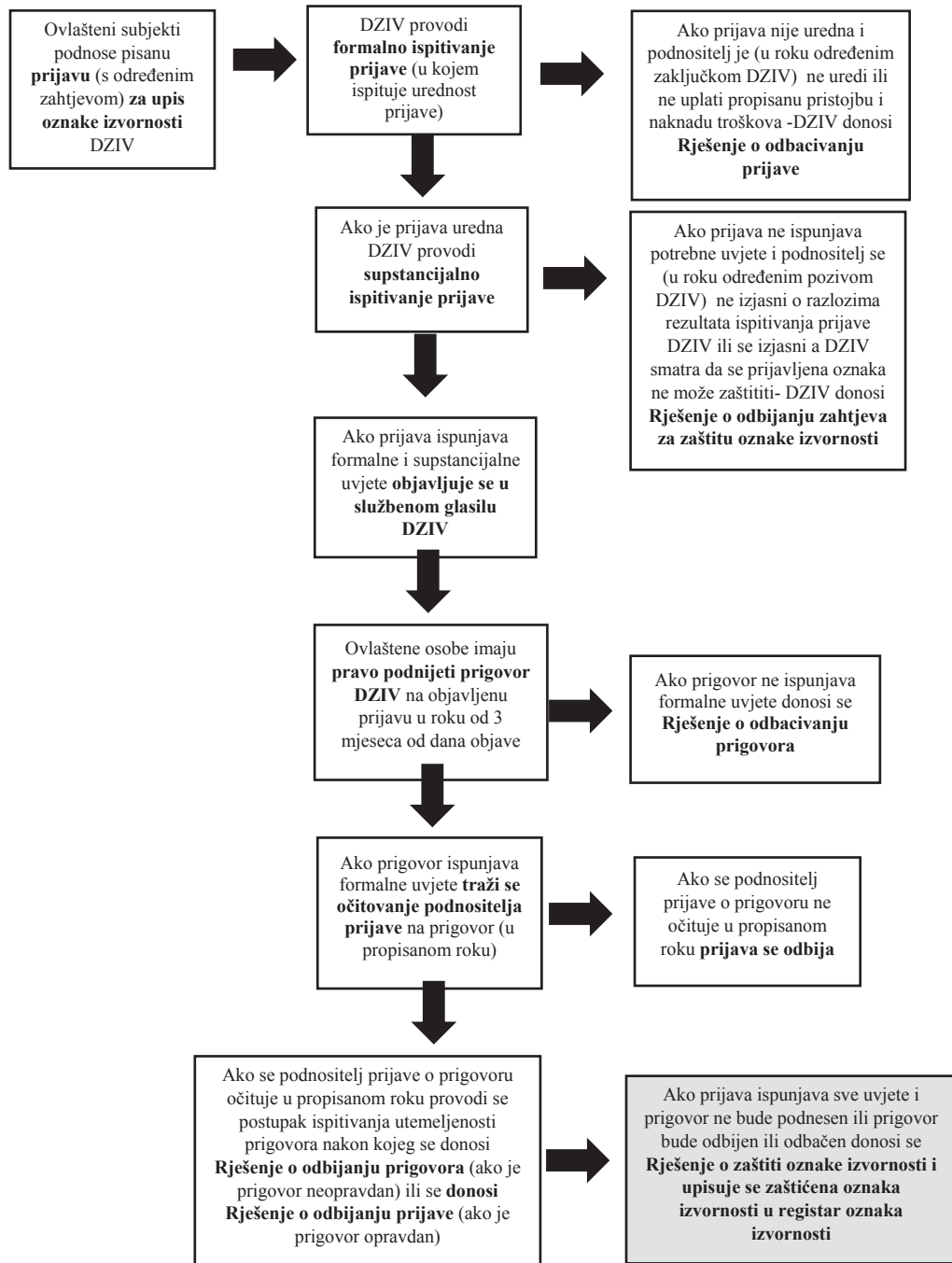
⁵³ Prema čl. 16. POZPOIPU podaci o produljenju vrijednosti prava korištenja oznake izvornosti istovjetni su podacima za stjecanje prava korištenja i utvrđuju se na temelju zahtjeva nositelja prava koji se podnosi na obrascu K-2 A a koji je sastavni dio tog Pravilnika ili na obrascu koji sadržajem i izgledom u cijelosti odgovara tom obrascu.

⁵⁴ Čl. 23 i čl. 24 POZPOIPU uređen je postupak za ukidanje rješenja o priznanju svojstva ovlaštena korisnika.

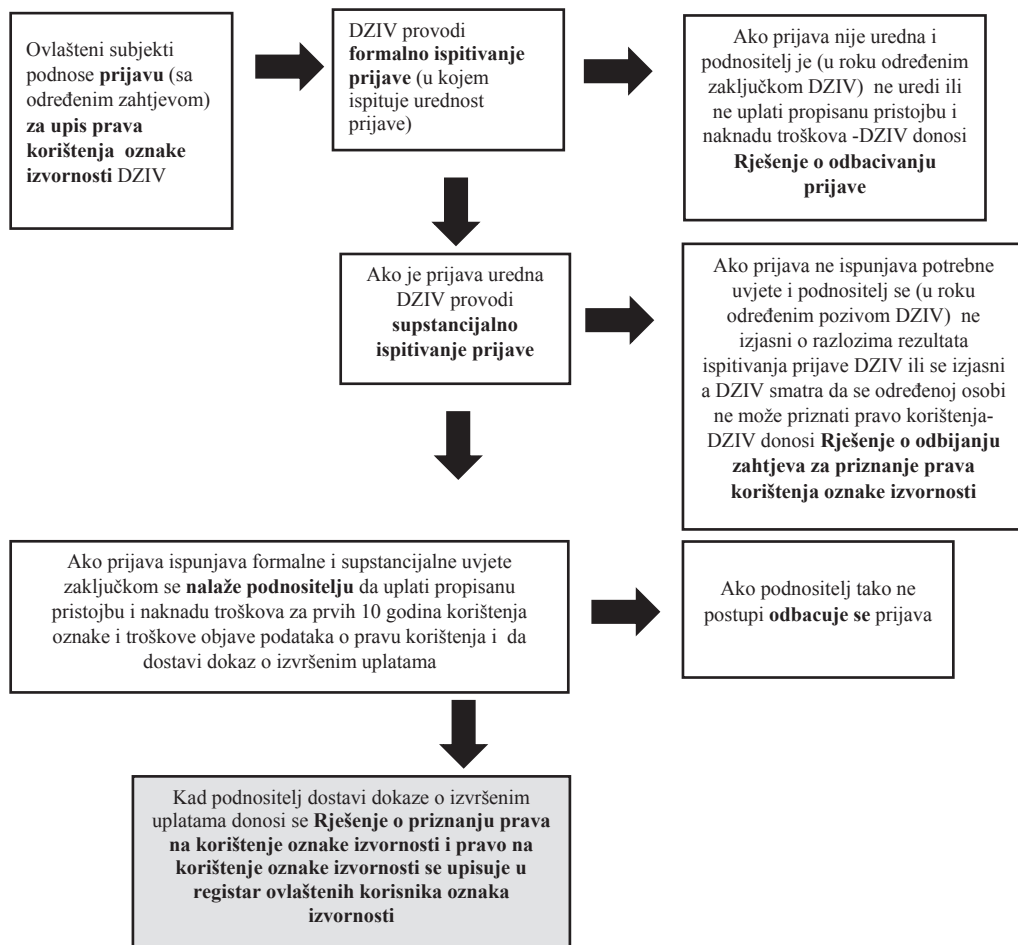
⁵⁵ Čl. 20, čl. 21., čl. 22. POZPOIPU propisan je postupak po prijedlogu za proglašenje rješenja ništavim.

rješenja o zaštiti oznake izvornosti, s tim rješenjem proglašavaju se ništavim i rješenja o priznanju svojstva ovlaštenih korisnika za tu oznaku.

Slika 1. Postupak za upis u registar oznaka izvornosti proizvoda i usluga pred DZIV

Slika 2. Postupak za upis u registar ovlaštenih korisnika oznaka izvornosti proizvoda i usluga pred DZIV

6. Plaćanje upravnih pristojbi i naknada troškova

ZOZPOIPU određuje da se za postupke propisane tim zakonom plaćaju pristojbe i naknade troškova postupka u skladu s posebnim propisima.

Tako se plaćanje upravnih pristojbi (u daljnjem tekstu: pristojbe) za radnje u postupcima za priznanje i održavanje prava industrijskog vlasništva u vrijednosti prema ZOZPOIPU uređuje Zakonom o upravnim pristojbama u području prava intelektualnog vlasništva.⁵⁶

⁵⁶ Vidi fusnotu 9. Navedenim zakonom uređuje se i plaćanje upravnih pristojbi za radnje u postupcima za priznanje i održavanje prava industrijskog vlasništva u vrijednosti prema Zakonu o patentu („Narodne Novine“, broj 173/03, 87/05, 76/07, 30/09, 128/10, 49/11, 76/13), Zakonu o žigu („Narodne Novine“, broj 173/03, 76/07, 30/09, 49/11), Zakonu o industrijskom dizajnu („Narodne Novine“, broj 173/03, 76/07, 30/09, 49/11) i Zakonu o zaštiti topografija

Pristojbe se plaćaju u visini određenoj Tarifom upravnih pristojbi⁵⁷, a koja je sastavni dio navedenog zakona. Pristojbe naplaćene po tom zakonu prihod su državnog proračuna. Poto-njim zakonom je regulirano tko je pristojbeni obveznik, kada nastaje njegova pristojbena obveza, plaćanje pristojbi, oslobađanje od obveze plaćanja pristojbi, te povrat pristojbe.

Tako navedeni zakon određuje da je pristojbeni obveznik pravna ili fizička osoba koja podnosi podnesak za koji je u Pristojbenoj tarifi propisano plaćanje pristojbe, da njegova pristojbena obveza nastaje u trenutku podnošenja podneska DZIV ili na temelju poziva DZIV, te da se u trenutku nastanka pristojbene obveze plaćaju pristojbe i to izravno u državni pro-račun, a DZIV se dostavlja dokaz o obavljenoj uplati. U situaciji kada više stranaka podnosi zajednički podnesak, plaća se jedna pristojba. U slučaju da pristojba nije plaćena u trenutku podnošenja podneska, ili nije plaćena u propisanom iznosu, DZIV zaključkom nalaže stranci da u roku od 30 dana od dana primitka zaključka plati propisanu pristojbu i pristojbu za opo-menu u protivnom se podnesak rješenjem odbacuje. Ako stranka uplati pristojbu prema zaključku DZIV, smatra se da je pristojba uredno plaćena od početka.

Zakon nadalje navodi kako su Republika Hrvatska i tijela državne vlasti, te jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave te njihova tijela, oslobođeni od obveze plaćanja pristojbi, dok su čl. 8. st.1. navedenog zakona određeni subjekti koji imaju pravo na oslobađanje od obveza plaćanja pristojbi. Kada postoji pravo na oslobađanje od obveze plaćanja pristojbi postupak za oslobađanje od obveze plaćanja pojedine pristojbe pokreće se na zahtjev stranke, koji se podnosi DZIV u trenutku nastanka pristojbene obveze.

Pravo na povrat plaćene pristojbe, odnosno više plaćene pristojbe ima stranka koja je platila pristojbu koju nije bila obvezna platiti, ili je pristojbu platila nakon propisanog roka ili je pristojbu platila u iznosu većem od propisanog. Postupak za povrat pristojbe ili djela pri-stojbe pokreće se na zahtjev stranke, a o zahtjevu za povrat pristojbe rješava DZIV.

Temeljem navedenog Zakona o upravnim pristojbama u području prava intelektualnog vlasništva, kojim je propisano da Vlada RH donosi Uredbu o naknadama za posebne troškove i troškove za pružanje informacijskih usluga DZIV, plaćanje naknada posebnih troškova i troš-kova informacijskih usluga⁵⁸ (u daljnjem tekstu: troškovi) za radnje u postupcima za prizna-nje i održavanje prava industrijskog vlasništva u vrijednosti prema ZOZPOIPU uređuje se Uredbom o naknadama za posebne troškove i troškove za pružanje informacijskih usluga Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo⁵⁹ (u daljnjem tekstu: Uredba).

poluvodičkih proizvoda („Narodne Novine“, broj 173/03, 76/07, 30/09, 49/11) , u postupcima upisa u registar zastu-pnika u području prava industrijskog vlasništva i izdavanja odobrenja za obavljanje djelatnosti ostvarivanja autor-skog prava i srodnih prava prema Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima („Narodne novine“ broj 167/2003, 79/2007, 80/2011, 141/2013, 127/2014), kao i način utvrđivanja naknade za posebne troškove za pružanje infor-macijskih usluga DZIV.

⁵⁷ Vidi dio 4. Tarife upravnih pristojbi pod naslovom Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornost proizvoda i usluga i dio 8. Tarife upravnih pristojbi pod naslovom Zajedničko.

⁵⁸ Pod informacijskim uslugama razumijeva se pružanje informacija u svezi stjecanja i ostvarivanja prava intelektu-alnog vlasništva, izdavanje službenih i stručnih publikacija DZIV, objava oglasa u službenom glasilu DZIV, pretraživa-nje domaćih i stranih baza podataka, te izrada preslika.

⁵⁹ Vidi fusnotu 10. Uredbom se, osim navedenog, uređuje i plaćanje naknada posebnih troškova i troškova infor-macijskih usluga za radnje u postupcima za priznanje i održavanje prava industrijskog vlasništva u vrijednosti prema Zakonu o patentu, Zakonu o žigu, Zakonu o industrijskom dizajnu i Zakonu o zaštiti topografija poluvodičkih proi-zvoda, u postupcima upisa u registar zastupnika u području prava industrijskog vlasništva, za polaganje stručnih ispita za ovlaštene zastupnike u području prava industrijskog vlasništva i u postupcima izdavanja odobrenja za

Uspoređujući Uredbu sa ranije navedenim Zakonom o upravnim pristojbama u području prava intelektualnog vlasništva uočavamo kako Uredba strukturom slijedi Zakon tako što određuje tko su obveznici plaćanja troškova, plaćanje troškova, oslobađanje od obveze plaćanja troškova, te povrat troškova i zastaru prava na povrat.

Tako Uredba određuje kako naknadu troškova plaća fizička ili pravna osoba na čiji se zahtjev obavlja radnja određena nekim od zakona na koje se Uredba odnosi (za naš rad bitne su radnje određene ZOZPOIPU), ili osoba koja podnosi zahtjev za pružanjem informacijske usluge, za koju je Uredbom utvrđena visina troškova; kako se naknada plaća u trenutku podnošenja zahtjeva ili drugog podneska temeljem kojeg DZIV obavlja radnju za koju je Uredbom utvrđena visina troškova ili u roku određenom u pozivu DZIV.

U postupcima za priznanje i održavanje u vrijednosti oznaka izvornosti proizvoda i usluga, ako naknada troškova nije plaćena u trenutku podnošenja podneska ili nije plaćena u propisanom iznosu, DZIV zaključkom nalaže stranci da u roku 30 dana od dana primitka zaključka plati propisanu naknadu troškova. Ako stranka uplati naknadu troškova prema zaključku DZIV, smatra se da je naknada uredno plaćena od početka. Protivno, ako stranka ne uplati naknadu po zaključku ili je ne uplati u propisanom roku, zahtjev ili drugi podnesak se rješenjem odbacuju.

Na temelju zahtjeva za pružanjem informacijske usluge za koju je Uredbom utvrđena visina troškova, DZIV će informacijsku uslugu pružiti, pod uvjetom da je uz taj zahtjev plaćena propisana naknada troškova.

Od obveze plaćanja naknade troškova po Uredbi su oslobođeni Republika Hrvatska i tijela državne vlasti, jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, te njihova tijela, dok subjekti određeni u čl. 5. st. 2. Uredbe imaju pravo na djelomično oslobađanje od obveze plaćanja naknade troškova i to tako što plaćaju naknade u visini od 25% Uredbom predviđenih troškova. Postupak za djelomično oslobađanje od obveze plaćanja pojedinih troškova pokreće se na zahtjev stranke i podnosi se DZIV u trenutku podnošenja zahtjeva ili drugog podneska na temelju kojeg DZIV obavlja radnju ili daje informacijsku uslugu za koju je Uredbom utvrđena visina troškova, ili u trenutku plaćanja po pozivu DZIV. Ako je stranka na temelju zaključka DZIV oslobođena od obveze plaćanja naknade troškova, u podnesku se naznačuje broj i datum zaključka DZIV kojim je stranka oslobođena od obveze plaćanja tih troškova. Rečeno o oslobađanju od plaćanja troškova ne primjenjuje se na naknadu troškova informacijskih usluga.

Pravo na povrat uplaćenog iznosa, odnosno više uplaćenog iznosa ima stranka koja je platila naknadu troškova koju nije bila obvezna platiti, ili je naknadu troškova uplatila nakon propisanog roka ili u iznosu većem od propisanog. Postupak za povrat pokreće se na zahtjev stranke, a o zahtjevu za povrat rješava DZIV. Pravo na povrat zastarijeva za dvije godine nakon isteka godine u kojoj su takvi troškovi plaćeni.

Naknade posebnih troškova i troškova za pružanje informacijskih usluga plaćene prema Uredbi prihod su državnog proračuna Republike Hrvatske i uplaćuju se na jedinstveni račun državnog proračuna Republike Hrvatske. Iznosi troškova utvrđeni su Uredbom.⁶⁰

obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskog prava i srodnih prava prema Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima koje provodi DZIV.

⁶⁰ Vidi dio V. Uredbe pod naslovom Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti proizvoda i usluga, dio VIII. pod naslovom Zajedničko i dio IX. pod naslovom Informacijske usluge.

7. Zastupanje u postupku pred DZIV

Uvodno smo naveli kako se prava i obveze propisane ZOZPOIPU odnose na domaće i strane fizičke i pravne osobe uz određena ograničenja za strane osobe. Postavlja se pitanje da li domaća odnosno strana osoba može odnosno da li mora imenovati zastupnika koji će je zastupati tijekom postupka pred DZIV?

ZOZPOIPU određuje kako strane pravne i fizičke osobe koje nemaju sjedište, odnosno prebivalište ili uobičajeno boravište na teritoriju RH te državljani RH koji nemaju prebivalište ili uobičajeno boravište na teritoriju RH mogu poduzimati radnje pred DZIV samo preko ovlaštenih zastupnika upisanih u poseban registar DZIV.

Prema Zakonu o zastupanju u području prava industrijskog vlasništva⁶¹ fizičke i pravne osobe koje nemaju prebivalište ili poslovno sjedište na teritoriju Republike Hrvatske moraju imenovati zastupnika u području prava industrijskog vlasništva koji će ih zastupati tijekom cijelog postupka pred DZIV, osim ako drukčije nije propisano međunarodnim ugovorima koji obvezuju Republiku Hrvatsku.

Prema potonjem zakonu zastupanjem u postupcima pred DZIV mogu se baviti fizičke i pravne osobe koje su upisane u Registar zastupnika koji vodi DZIV pod uvjetima i na način propisan tim zakonom (ovlašteni zastupnici)⁶², te odvjetnici upisani u imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore ili odvjetnička društva upisana u imenik odvjetničkih društava Hrvatske odvjetničke komore.

Zastupnici stranku zastupaju na temelju sadržaja i opsega pisane punomoći. Punomoć se može odnositi na jednu ili više prijava ili registracija ili, ako je tako označeno na samoj punomoći, na sve postojeće i buduće prijave ili registracije⁶³. Ovlašt zastupnika može se u punomoći ograničiti samo na točno određene radnje koje je zastupnik opunomoćen poduzimati u postupku pred DZIV. Punomoć temeljem koje zastupnik može povući prijavu ili opozvati registraciju mora sadržavati izričito odobrenje stranke. Ukoliko osoba u podnesku koji je podnijela DZIV tvrdi da je opunomoćeni zastupnik stranke, a DZIV u vrijeme primitka podneska ne posjeduje propisanu punomoć, DZIV će takvoj osobi zaključkom naložiti da u roku od dva mjeseca od dana primitka zaključka dostavi urednu punomoć u protivnom se navedeni podnesak rješenjem odbacuje.

⁶¹ Vidi fusnotu 11.

⁶² Prema čl. 4. spomenutog Zakona ovlašteni zastupnici u području prava industrijskog vlasništva su: patentni zastupnici; zastupnici za žigove, industrijski dizajn, oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti proizvoda i usluga, te topografiju poluvodičkih proizvoda (u daljnjem tekstu: zastupnici za žigove). Prema čl. 5. st.2. istog zakona zastupnik za žigove može biti: fizička osoba koja je državljanin Republike Hrvatske ili je državljanin države ugovornice EGP-a i ima prebivalište u Republici Hrvatskoj ili u državi ugovornici EGP-a, završen diplomski sveučilišni studij i koja je pred DZIV položila stručni ispit za zastupnike za žigove; odvjetnik upisan u imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore koja je pred DZIV položila stručni ispit za zastupnike za žigove ili odvjetničko društvo koje zapošljava takvog odvjetnika ili s njime surađuje na temelju drugog ugovornog odnosa; pravna osoba sa sjedištem u Republici Hrvatskoj ili državi ugovornici EGP-a koja zapošljava najmanje jednu osobu koja udovoljava uvjetima iz točke 1. ovog stavka ili s takvom osobom surađuje na temelju drugog ugovornog odnosa i koja obavlja poslove zastupanja pred DZIV kao svoju registriranu djelatnost.

⁶³ Takva punomoć, a koja se odnosi na sve prijave ili registracije istoga opunomoćitelja je opća punomoć. DZIV vodi registar općih punomoći. Ako je u registar općih punomoći upisano više općih punomoći izdanih od istog opunomoćitelja, važeća je opća punomoć s najkasnijim datumom izdavanja.

8. Zaključak

Temeljem dosad iznesenog možemo zaključiti kako je Republika Hrvatska jedna od zemalja EU koja vlastitim pravom omogućuje zaštitu nepoljoprivrednih i neprehrambenih proizvoda i usluga. U Republici Hrvatskoj osiguran je dobro razrađen, efikasan i relativno jednostavan sustav zaštite oznaka izvornosti za nepoljoprivredne i neprehrambene proizvode i usluge. Na takav zaključak navodi nas nekoliko u nastavku navedenih opažanja.

Kao prvo, iz obrađenog je lako uočiti kako su sve radnje u postupku, odnosno sadržaj potrebnih pismena, propisani ZOZPOIPU i POZPOIPU, a koji su kratki i pregledni propisi, s jasno određenim sadržajem pojedinih pismena, jasno određenim redoslijedom izvođenja pojedinih radnji i relativno kratkim rokovima njihova poduzimanja. Jedinke zamjerke istima odnose se na formulaciju pojedinih odredbi koje bi trebale biti jednostavnije formulirane kako bi iste bile razumljive svakoj osobi koja sudjeluje u postupcima pred DZIV, bez potrebe dodatnog tumačenja. Nadalje, efikasnosti sustava pridonosi i činjenica da se sve radnje u postupku poduzimaju pred istim tijelom i to DZIV, kao i to što se bitni zahtjevi podnose na unaprijed određenim obrascima koji su sastavni dio POZPOIPU. Samo plaćanje pristojbi i naknada posebnih troškova, kada se spomenuti plaćaju za radnje u postupcima prema ZOZPOIPU, regulirano je s dvama propisima, koji su također kratki, pregledni i jednostavno pisani te snalaženje u zakonskim terminima ne bi trebalo predstavljati prepreku kako za primjenjivače istih tako i za osobe koje su obveznici plaćanja takvih pristojbi odnosno troškova, a što je posebno bitno u odnosu na ove potonje koji se na taj način mogu sami unaprijed informirati o troškovima koji bi im mogli nastati. Zakon koji regulira pitanje zastupanja to također čini na kratak i jasan način, te visoko postavljenim uvjetima za zastupanje koje određuje na strani zastupnika osigurava povjerenje zastupanoga da će njegova prava biti adekvatno šticećena.

Iako je u Republici Hrvatskoj osiguran adekvatan sustav zaštite oznaka izvornosti za nepoljoprivredne i neprehrambene proizvode i usluge, naravno da možemo očekivati da će se isti razvijati u korak s vremenom i da će, kao i do sada, pratiti europske i svjetske trendove razvoja i dodatno se usavršavati, a posebno nakon što na razini EU bude ostvaren jedinstven sustav zaštite nepoljoprivrednih proizvoda. S obzirom na dosadašnji broj zaštićenih oznaka izvornosti pri DZIV smatramo kako je važno da se jača svijest o potrebi zaštite oznaka izvornosti nepoljoprivrednih i neprehrambenih proizvoda i usluga kako bi osobe koje su ovlaštene ishoditi ovakvu zaštitu prepoznale prednosti koju takva zaštita pruža i pokrenule postupke zaštite oznaka izvornosti pred DZIV. Jednom registrirane oznake izvornosti zasigurno će privući potencijalne nositelje prava korištenja. Na taj način ojačat će se ugled na tržištu te će se potaknuti i ekonomska iskoristivost tako zaštićenih oznaka izvornosti.

Summary

**PROTECTION GRANTING PROCEDURE FOR DESIGNATIONS OF ORIGIN OF PRODUCTS
AND SERVICES BEFORE STATE INTELLECTUAL PROPERTY OFFICE**

Designations of Origin are one of the intellectual property rights. Their protection is as much significant in economic sense as in legal security aspect. In the Republic of Croatia there is a distinction between Designations of Origin protection for agricultural and food products whose protection is under the Ministry of Agriculture`s jurisdiction and protection that is provided for other products and services which is in the State Intellectual Property Office`s jurisdiction. Legal framework and protection procedures for Designations of Origin which are protected by the State Intellectual Property Office are presented in this paper as well as the entry procedure for the right to use Designations of Origin. Furthermore, the most significant aspects regarding fees payment and expense compensation in those procedures are being elaborated as well as the representation in procedures before the State Intellectual Property Office.

Key words: *Intellectual Property, Designation of Origin, State Intellectual Property Office.*